

HAABETZ ØE

Af Hans Christian Gulløv

Den 3. juli 1969 stod der en stiv kuling ind fra sydvest med en temperatur på 0°C; sne og slud gjorde sigtbarheden ringe ude på Håbets Ø i Godthåbs skærgård et par kilometer norden for udstedet Kangeq.

For 248 år siden skrev Hans Egede i sin dagbog:

„D. 2. Julij møtte os et Hollandsk Skib, som kom fra Handlingen. Skipperen ofverloed sin Baads Mand til os, for at loese os til Landet ind udj en god Hafvn, til hvilchen vi och lycheligen arriverede d. 3. Julij omtrent paa 64 Grader Norder Brede, paa dend vestre Grønlands siide. Vejret var got klart med Norden Vind.“

6 dage efter dette blev nedskrevet, begyndte den anden europæiske kolonisation af Grønland med opførelsen af et våningshus ude på en af øerne i den Godthåbske skærgård; efter et par års forløb var der opbygget en lille koloni bestående af 7 større og mindre huse, som blev udgangspunktet for Egedes missionsvirksomhed og Bergen Kompagniets handel i de følgende 7 år (fig. 1). En af Nationalmuseets opgaver på Grønland i sommeren 1969 var at kortlægge og undersøge resterne af denne bebyggelse i samarbejde med Landsmuseet i Godthåb med henblik på en eventuel senere udgravning og med 250 års jubilæet 1971 i tankerne (fig. 2 og 3).

Blandt beskrivelserne af kolonien på Håbets Ø er en af de mest detaljerede kommissionæren Christopher Jessen Pettersøns journal fra juli 1727, hvori det hedder:

„Een huus-Vaaning som anno 1721 blef Opført 25 alen lang 8½ alen wiid og 4 alen høye under Vegge stockene, bemelte Vaaning er afdeelt i 3de Værelser, det Eene for Welærwærdige Hr Hans Egede med sin Familie, det andet for bogholderen med flære, det 3de for folckene, i de 2de sidste er afdeelt et lidet Kammer, hvorudi Welærwærdige Hr Albert Top opholdes, de 2de første er inden til med bord panelede, folckenes værelse med Eendeel Muursteen, og Eendeel graasten Indtil ommuret, Uden til er det gandske huus Klæd med Steen og Torf, ower Stuen er et loft, afdeelt i 3de deele, det halve tag paa Huset er af bord, det andet lagt med legter, og taget med Næver, Indredningen i Huuset: 3 gemme Skabe, 5 Nagelfaste Sengsteder, 2 smaa Conthorer, 2 Borde, foruden et som staar i Hr Hans Egedes

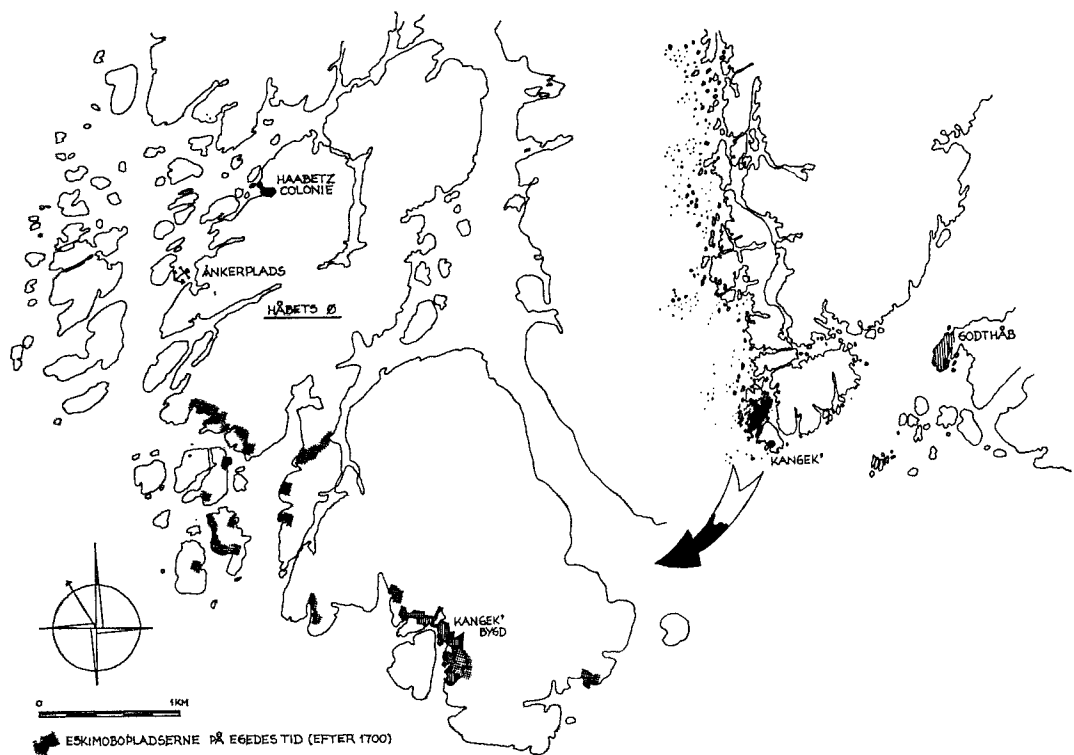

Fig. 1. Kort over Håbets Ø, samt skærgården. Håbets Ø og øen, hvorpå Kangeq ligger, har været sammenhængende på Egedes tid, idet landet er sunket ca. 1,50 m.

Stue, og er ham selv tilhørig, nogle Smaa bencke, findes og nagle fast een bage Ofn med een grue for er udi folckenes Stue, gulvet udi heele huuset er lagt med bord, 15 gl. Vinduer findes Indsatt i huuset, Een Swale af Torf og Steen er for huusets wensstre (vestre) side, derudi staar een brygger Kiedel nedmuuret, een liden Kielder af Torf og Steen med noget Træfag i taget, staar Ved huusets Nordre Ende i bemelte Kielder er een afdeeling med bord – 2det Et Proviant Huus som blef Opsadt Anno 1722 dets lengde er $8\frac{1}{2}$ alen brede $7\frac{1}{2}$ alen Høyden under Veggstockene 4 alen. Weggene er muurede med muursteen og Smaat bindings-Werck af Træ paa Huuset ligger Sue Tag. Een Swale af Træ er paa hver side af Huuset. 3die Et packhuus 1723 opsadt er 11 alen langt $9\frac{1}{2}$ alen brede og $4\frac{1}{2}$ Alen høyt under Veggstockene, dend eene lang Side og 1 tver Ende er muuret med muursteen og bindings Werck af Træ de andre 2de Sides af bord, saawelsom Huusets 2de gafler, Huuset er lagt med Sue Tag af bord, paa Husets Nordre Side er een Swale af bord og bielcker. 4de een liden Smidde Opsadt af Torf og Steen. 5te Een liden floer (dvs. Stald) for Creaturerne af Torf og Steen, med lidet Træwerck Opsadt. – 6te et lidet tømmer

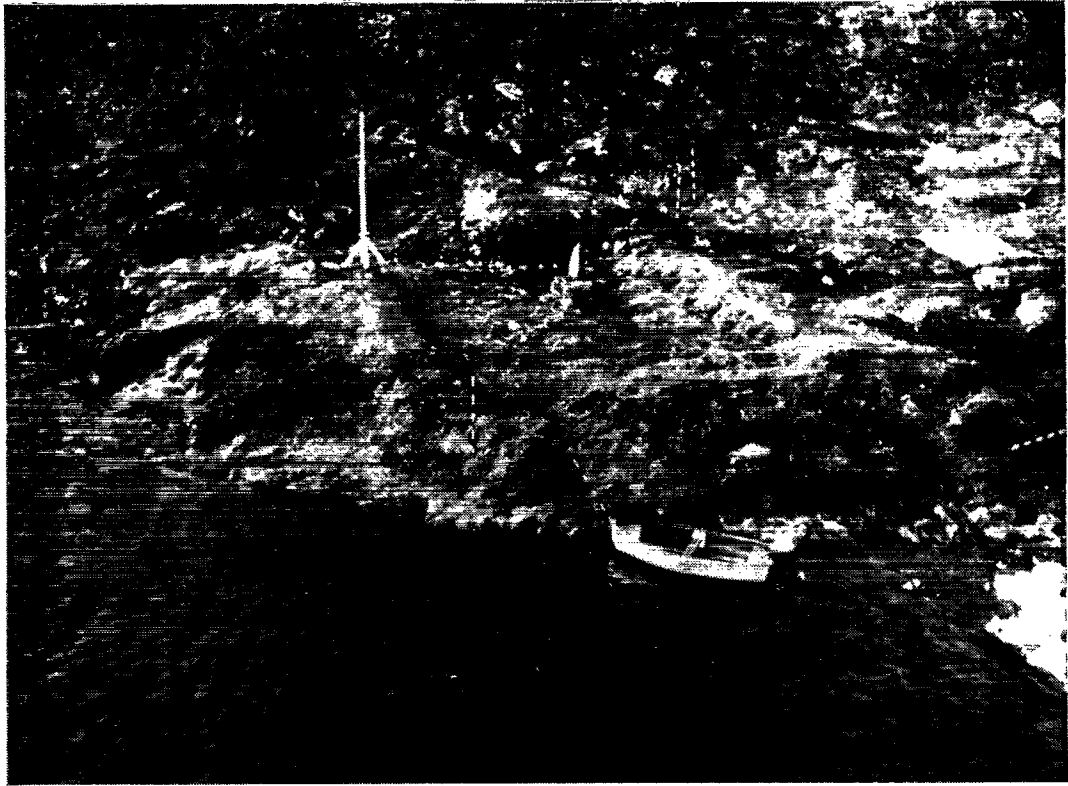
*Fig. 2. Udsigt over koloniens område mod nordvest.
Havoverfladen befinder sig midt mellem flod og ebbe.*

Huus som fra Bergen 1723 hiidkom. 7de et lidet fielhuis (vandhus eller lokum) til almindelig brug.“

Sammenlignes denne beskrivelse nu med opmålingen af kolonien fra 1969 (fig. 4), savner man rigtignok tre bygninger; men på grund af bygningsmaterialernes beskaffenhed og den kendsgerning, at alt brugbart materiale blev medtaget til opbygningen af den nye koloni på Núk (Godthåb) i 1728, kan det ikke forventes, at alle bygninger vil kunne aftegne sig på overfladen.

Ved hjælp af Christopher Jessen Pettersøns beskrivelse og sommerens undersøgelse kan vi nu få en idé om, hvilke bygninger der ligger tilbage som monumenter over disse 7 skærgårdsår. Endvidere vil det være særdeles oplysende at fremhæve en del af det skriftlige kildemateriale i denne sammenhæng.

Hus I (fig. 4) må utvivlsomt være det omtalte våningshus, bl. a. fordi dets størrelse (8×16 m) kommer nærmest til beskrivelsen ovenfor. Undersøgelsen viste, at bygningen var blevet opført ovenpå et planeret areal, hvorpå brædder var lagt direkte som gulv (fig. 5). Væggene var opbyggede af sten og tørv og indvendig beklædt

Udsigt over koloniens område mod nord. Det er maximum højvande, og havet går netop lige op til våningshusets sydvestlige hjørne.

med brædder, som har hvilet på en vandret liggende gulvbjælke (fig. 6). Taget har delvis været suetag, dvs. et tag af planker, hvor den ene plankes ene ryg er affaset og således passer ind i en rende på den ene ryg af den næste planke (fig. 7), og delvis været beklædt med næver, hvilket er birkebarksstykker (fig. 7). Rejsningen af huset er sket i al hast, da Egede jo først skulle søge efter en god vinterhavn til skibet, Håbet, og derved først kom igang med byggeriet d. 9. juli; vi ved endvidere, at huset stod færdigt 12. søndag efter Trinitatis, den 31. august. At byggeriets kvalitet ikke har været af det bedste, viser de talrige lapperier af gulvet, som simpelthen foretoges ved at lægge nye brædder og bjælker ovenpå de bortrådende for til sidst at lægge flade sten, når det blev knapt på træ, som indgangens flisebelægning muligvis viser (fig. 8). Her sporedes nemlig det bortrådende gulv i flere lag under stengulvet.

At denne bygning har været menneskebolig i 7 år derude i den evige tågeombølgede skærgård er ufatteligt. I 1723 skriver Egede hjem til Bergenskompagniet:

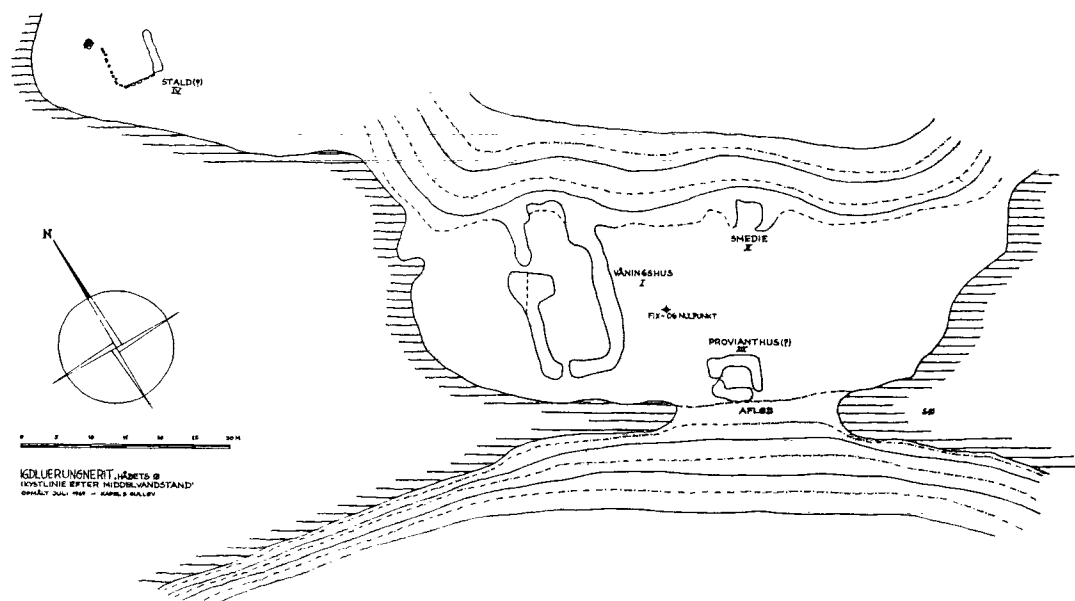

Fig. 4. Opmåling af kolonien i 1969. Ved maximum højvande strømmer det salte havvand ind i den lille sø, hvor Egede, da landet lå ca. 1,50 m højere, kunne hente sit ferskvand.

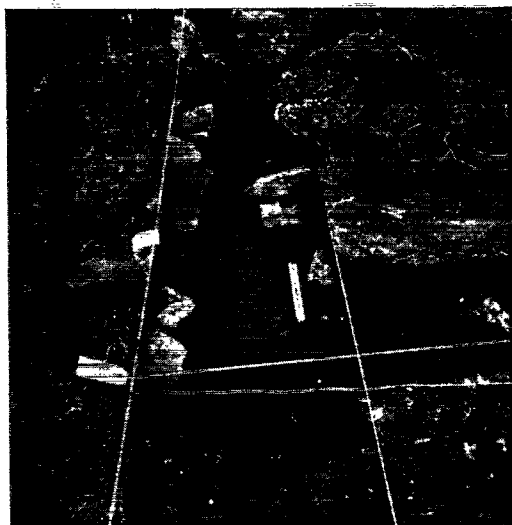
„Saa kand og ingen Negte at her joe er en meget usund og U-behagelig Pladz at boe paa, dend stund Sommeren er, og naar Inde i Landet er Soelskind og Gotver hver dag, saa er her udj Øerne mistig og Tyck loft, om waaren naar Sneen optøer og naar wand løber, gaar Wandet os gandske ind i Huusset. Thj vort Huuss staar paa en Waad og Smudtssig Grund saa hvad vj i Huusset haver, Kleder og andet Disslige af dend Stedze varende Fugtighed er gandske forderfvat. Hvor ofver mand maa lide stor skade og afbreck på sin Sundhed som og Wirckelig mange af worre Folck i dette foraar i blant har werit noget u-passelig hvilcket alt sammen dend usunde sted, fugtig og waade grund sampt Iidelig miist Loft er at tilschrive“ (fig. 9).

Alligevel beboedes huset den første vinter af 25 personer, hvor der foruden Egede med kone og børn, bogholderen, også var tømrer, bødker, snedker, murer, kyper og fisker samt 3 kvinder til husholdningen.

I 1723 hedder det i brevet fra Bergenskompagniet til bogholderen på kolonien:

„Udj dette Schib er og et Tømmerhuuss i straxen wille sette Arbeidz Folckene udj arbeide med, thi for tilkommende Windter bliver Colonien af 62 Mennsker Sterck. Nefwer har vj icke kundet faae till Kiøbs, derforre faar i at bedecke det med Sue Tag.“

Atter løber det én koldt ned ad ryggen ved tanken om de forhold, man vil kunne byde 62 mennesker på så trang en plads, hvor selv et lident tømmerhus ikke vil kunne have bødet væsentligt på pladsmangelen. Dette omtalte tømmerhus er der ingen syn-

*Fig. 5. Rester af det oprindelige gulv
i våningshuset.*

*Fig. 6. Gulubjælken liggende parallelt
med østmuren i våningshuset.*

lige spor af og vil sikkert også vanskeligt kunne påvises, idet tømmeret sikkert er bragt ind til Godthåb i 1728.

Hus III (fig. 4) kan enten være provianthuset eller stalden, da målene nogenlunde svarer til beskrivelsen. Desværre blev tomten af tidsmæssige grunde ikke undersøgt, og en udtalelse om husets anvendelse må tages med forbehold, dog tyder de sidste betragtninger på, at det rettere skulle være stalden fremfor provianthuset, som angivet på fig. 4, fordi de synlige rester af tomten viser et meget kraftigt vægfundament, som næppe stammer fra „vægge, som er murede med mursten og småt bindingsværk af træ“, men nærmere opbygget af tørv og sten, som også våningshusets vægbeskrivelse lød på; og tilmed fremtræder begge bygningers vægrester (I og III) på samme måde i terrænet.

Problemet med husdyrholdet herude i skærgården kommer tydeligt frem i Egedes beretning fra 1727:

„Af Qvæget som er kommet her til Landet, er Endeel endnu ilifve, men Endeel bort Død. Det store Qvæg, Som er Kiører, og Var En Oxe og 2de Kiør er endnu ilifve, og har aflet 2de Qvie Kalfve, og Nyeligen 2 Oxe kalfve, Som lefve. Men faarene Som kom hid till Landet, og Mand det første og andet aar fich Nogen afvling af døde om Vinteren 1724, og det Endeel af Mangel paa foder Endeel ogsaa af agterens skyld. Giessene Som kom hid døde og bort for samme aarsage. – for ofvenmelte faae Bæsters ophold har Mand stor møge, i det mand till omkring faaer at hente og slaee høe till dem till Vinter foer, umeldet at der och om Sommeren er slet

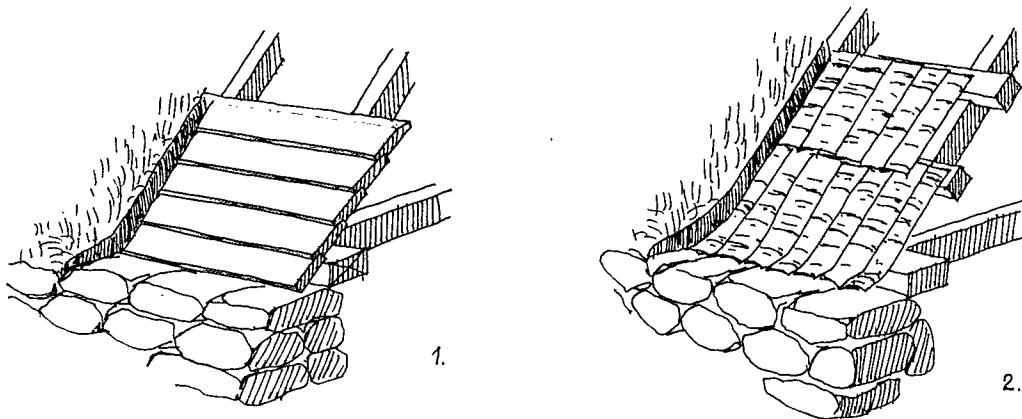

Fig. 7. Konstruktionstegninger: 1. suetag, 2. tag tækket med næver.
 Muligvis har taget været beklædt ydermere med tørv, men dette er usikkert.

græsgang for dennem her paa Øen. Ved de Vildis Huuser, hvor lidt grass groer, men ingen andensteds, og derfor maae hafve en Mand som intet andet kand giøre end fare imellem till dem, foruden de som har at bestille med at Sanche og slaae høe till dem till Vinteren. Og hvis de meere skulle formeeris, nødis Mand dog at dræbe dem for Mangell af Foeder.“

Fejlagtigt er det sikkert, at huset på pynten (fig. 4, IV) er kaldt stald, det svarer nærmere til pakhuset, hvad målene angår i Pettersøns beskrivelse. Kun én væg er synlig på overfladen, og da prøvegravningen ikke gav yderligere oplysninger end de andre vægges beliggenhed, så er anvendelsen af denne bygning ikke klar. Vi ved imidlertid, at der stod et pakhus tilbage ude på Håbets Ø, da kolonien Godthåb var opbygget inde på Nûk, og det vil måske hjælpe på tolkningen ved en genoptagelse af undersøgelserne.

Der er ingen mål opgivet i beskrivelsen på hus II (fig. 4); men bygningen viste sig at være den liden smidde. Allerede den store trækulsbunke udenfor vakte mistanken (fig. 10). Nu har det imidlertid været et problem med kul til essen, hvorfor man da også har benyttet sig af de mængder af drivtømmer, som storisen og strømmen har lagt på skærene og øerne herude langs kysten. Men der blev drevet rovdrift på træet, som efter ganske få år blev en akut mangelvare. I 1723 ansøger Egede Kompagniet om ved, da alt strandved er opbrugt. I Bergen har man netop givet skipperen følgende ordre:

„Naar Gud will at hand sin yderste Fliid at Losse det snarest saa meget af sin Ladning som hand der bør at losse, derefter fortøjer hand sig Nord efter til Discloe Eyland, hvor hand ej alleene Erfarner Hualfscherietz tilstånd, mens og gjør hand sit bæste, at faa en Prøve af de der faldende Steen Kuul.“

Fig. 8. Indgangspartiet til våningshuset set mod øst. Først ligger store brædder, dernæst kommer det næsten bortrædnende dørtrin med resterne af dørstolperne i siderne og tilsidst (inde i huset) flisebelægningen. Bagerst ses en stor sten, som har været „entræens“ endevæg, hvorfor man må forestille sig, at døre kan have ført henholdsvis til højre og venstre inde i huset.

Fig. 9. Hele tiden optøede permafrosten i jorden og gjorde arbejdet meget, meget vådt og hermed vanskeligt.

Det blev desværre ingen succes med undersøgelsen af de hårdt tiltrængte stenkul (forekomsten blev først undersøgt af kompagniet i 1727), og der måtte skaffes ved til trækulfabrikation hele den lange vej fra Bergen. I modsætning til Hollænderne nedbrød Egede ikke „de vildes huse“, selv om nøden var stor i lange perioder.

Helt inde i essens hjørne (fig. 10) lå en mængde kridtpibestumper, som kunne tænkes at hidrøre fra den gode smed, der i sin arbejdskoncentration har bidt adskillige kridtpiber itu og derefter smidt dem ind i kroen. Ved et tilfælde er der bevaret et par brikker til en mosaik omkring smeden, Olle Smed, som han kaldtes, i et par breve udvekslet mellem Egede og Bergenskompagniet. Først skriver Egede:

„De her i Landet werende Folck som forleden aar opsagde Deres Tieniste, men kand icke iaar sleppe hiem, er meget u-Taalmodige, hvorfor jeg vil tienstydmygelig bede de Respective Directeurer, at ingen af Compagnietz Folck her i Landet maa opholdis, lengere at blifve end som de godvilligt tilsagt haver for dend fahrlige Conseqventz som her udaf will foraarsagis, om nogen till at blive mod sin Willie skulle Strengeris. Olle Smed som er her i Compagnietz Tieniste har faldet i gifte Griller, og er bleven forliebt udj dend Tøes, som med Skipper Jens Falck kom hid til Landet, End og hun duer intet. Men som hand Endelig wil hafve hende, og be-

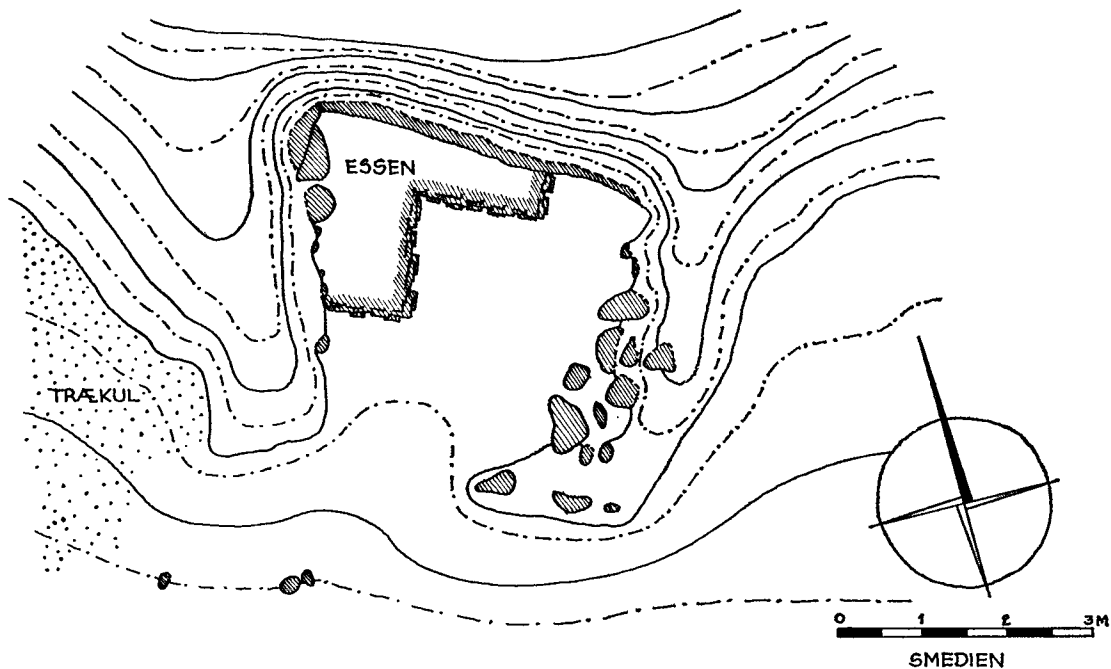

Fig. 10. Smedjen, som er bygget ind i klippen, idet denne danner nordvæggen.

gierrer der paa Compagnietz Directeurers Consens, og forpligter sig Derimod at wille blifve her i Landet udj 7 aar, Hvorforre Ieg vil paa hans wegne fornemme om saadant Egteschabs fuldbyrdelse kand af Directeurerne bliver Permitterit. Hand er en fix og Duelig Persohn til sit Smed arbeide og nock u-mistelig fra Stedet.“

Hvortil Kompagniet svarer:

„Hvad det Giftermaal imellem Ole Johannesen Smed og Anne Maria Jens Datter er angaaende, da kand det icke bevilges, thj først har hand werit hemmelig forlofvet med et andet qvindfolck, som nu tiener hos Jørgen Lammers i huor vel at hun har sagt for os at hun icke estimerer hannem meere, for det andet saa kand hans løn icke tilstrecke at underholde dennem begge tillige med i Tjden kommende børn. Endelig som Kierligheden hos eendeel Mennisker falder temmelig Sterck da som hand er een døgtig og god arbeider og førend han derofver skulle falde i Griller, kand hun Endelig blive udj Landet uden løn og til nogen ledis erstatning, for hendes Kost, forrette hvad som kand forrefalde; thj wj er iust icke alletider good for at faae een døgtig Smed igien.“

Hans Egede må derefter meddele:

„Angaaend Olle Jansen Smed og Maria Jans Datter da som Hun fantis at vere besvangret af ham og hand begierede at Egte hende, da maatte ieg for at styre den

Fig. 11. Overalt i våningshuset lå næver (birkebarksstykker) ovenpå gulvlaget. De var så velbevarede efter opholdet i den frosne jord, at de så ud, som kunne de have været lagt der året før.

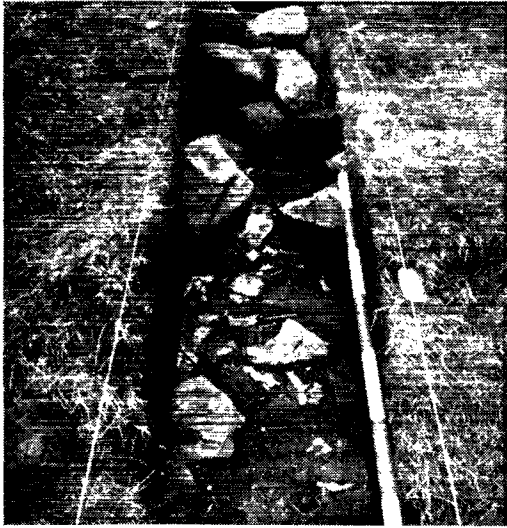

Fig. 12. På en af øerne lige sydvest for kolonien kan man finde denne jernspids rage op af granitten; måske har det været forøjningsringen til forsyningskibene fra Bergen? (se fig. 1).

U-lofvlige Samqvæm iblant dem uden Egteschab til andris forargelsse copulere dem tilsammen. Hun maate nock denne gang hafve Kommit Hiem med Skibet, thj hun er os til ingen Nøtte. Men saa som Hun Nyeligen er kommen op af Barselseng nødis mand at lade hende blifve for Hendis Spæde baren skyld. Til Aarit Igien vil hun Reisse hiem og dersom Olle Smed bliver lagt noget til hans Løn wil hand Enda blifve her nogle Aar, hand er nock god for sig, og kand giøre lige for sin Kost og løn. Hans tjenstlig begiering er at Directeurerne wilde Indeholde hans løn indtil videre.“

Og hermed blev dette lille intermezzo klaret. Men det siger unægtelig mere, når der har været et år mellem hvert brev, og denne episode blot var en af de mere uskyldige; spændt må situationen have været herude, når skibet først nåede frem sidst på sæsonen, eller når et af skibene gik ned i isen; så har Egede måttet vandre ned til Igdlorpait på sydsiden af Håbets Ø for at bytte sig til kød for kobbergenstande og perler (fig. 1).

Af de ikke omtalte huse i Pettersøns beskrivelse er kun tilbage det lidet fielhus, som ingen synlige spor har sat sig på overfladen, og som sikkert vil være vanskeligt at påvise. Alt i alt viste de fire tilbageblevne bygninger af kolonien på Håbets Ø, at der var langt mere bevaret end antaget. Selv sådan en oplysning, om at taget var beklædt med næver, kunne bekræftes, idet der lige oven på gulvlaget lå de fineste birkebarksstykker (fig. 11). Analyse af bygninger fra den norske skærgård vil også kunne kaste lys over de enkelte bygningers konstruktioner, idet bygningsskabet

Fig. 13. Den overvældende fundrigdom overraskede meget; hvilket må forstås på baggrund af, at der indtil nu intet materielt („ting og sager“) eksisterer fra Hans Egedes år.

af Bergenskompagniet var rekrutteret fra Norge, og Egede må have haft indflydelse på opførelsen som byggeleder, da han selv har kunnet drage paralleler til sine år som præst i det nordlige Norge; desuden havde han erfaret af en bergensk købmand og skibsreder, at den del af landet, som var bedst kendt, lå på 64° og havde samme klima som Nordlandene, derfor også sundt og beboeligt.

En ting, der overraskede ved sommerens undersøgelse, var den overvældende fundrigdom (fig. 13), overraskende var det netop, fordi husene var blevet nedrevne i 1728, hvorefter alt brugbart bygningsmateriale var blevet brugt ved den nye kolonis opførelse på Nûk. Mængder af proviant, redskaber osv. er blevet bragt til Håbets Ø

med den årlige skibsforbindelse, men det kunne være af interesse at se, hvilken ladning skibet, Håbet, medbragte til Grønland i 1721. Til husbygningen: 8 tylvter brædder, 4½ tylvter spær, 12 tylvter bord og sidebord, 4000 mursten, 32 tdr. kalk, 20 stykker vinduer, 3 kakkelovne og 5 tdr. stenkul, en bryggerkedel og kobberkar, endvidere huggeblokke, slibestene og kværnstene, sejldug, Bremerlærred og vadmel.

Af proviant kan fremhæves: Rug- og hvedemel, byggryn, malt og humle til brygning, smør, ost og ærter, saltet kød, flæsk og klipfisk, hårdt og fint brød. På ankre medførts rødvin, fransk vin, anisbrændevin og almindelig brændevin og øl, hvortil kom vineddike og sirup.

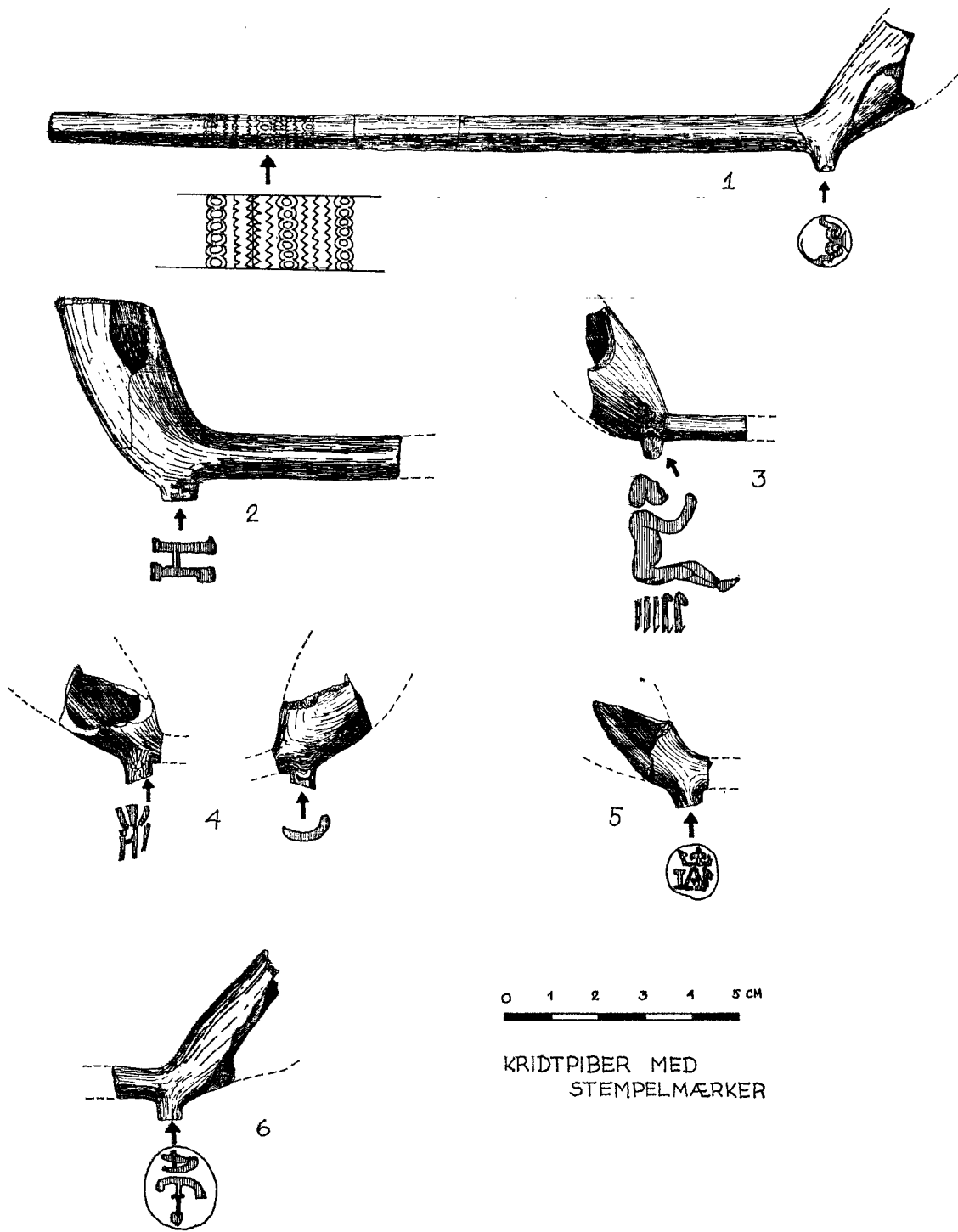
Ammunitionen omfattede: 3 jernkanoner med rapperter, 3 muskedonnere, 2 riffelbøsser, entrebiler, 14 pistoler og 12 sabler samt 530 pund krudt.

Af fangstredskaber nævnes: Økser, harpuner, lænsere og ishager.

Byttevarerne bestod af blik- og messingkedler, lakerede blikplader og dåser med voksbilleder i, blikbægere og snusdåser, kårdeklinger, tolleknive, barneknive og sakse, skjorteknapper, syringe og nåle, knappenåle og maller. Endvidere guld- og sølvflitter, ringe, kulørte glaskoraller og kugler, fløjter og alskens „Nürnberg Pop-peltøj“.

Endelig var skibet forsynet med alle datidens hyppigst anvendte lægemidler.

Mange af fundene taler for sig selv, andre kræver en større udgravning for at kunne tolkes, medens enkelte kan følges op af de skriftlige kilder. En terning af

0 1 2 3 4 5 CM

KRIDTPIBER MED
STEMPELMÆRKER

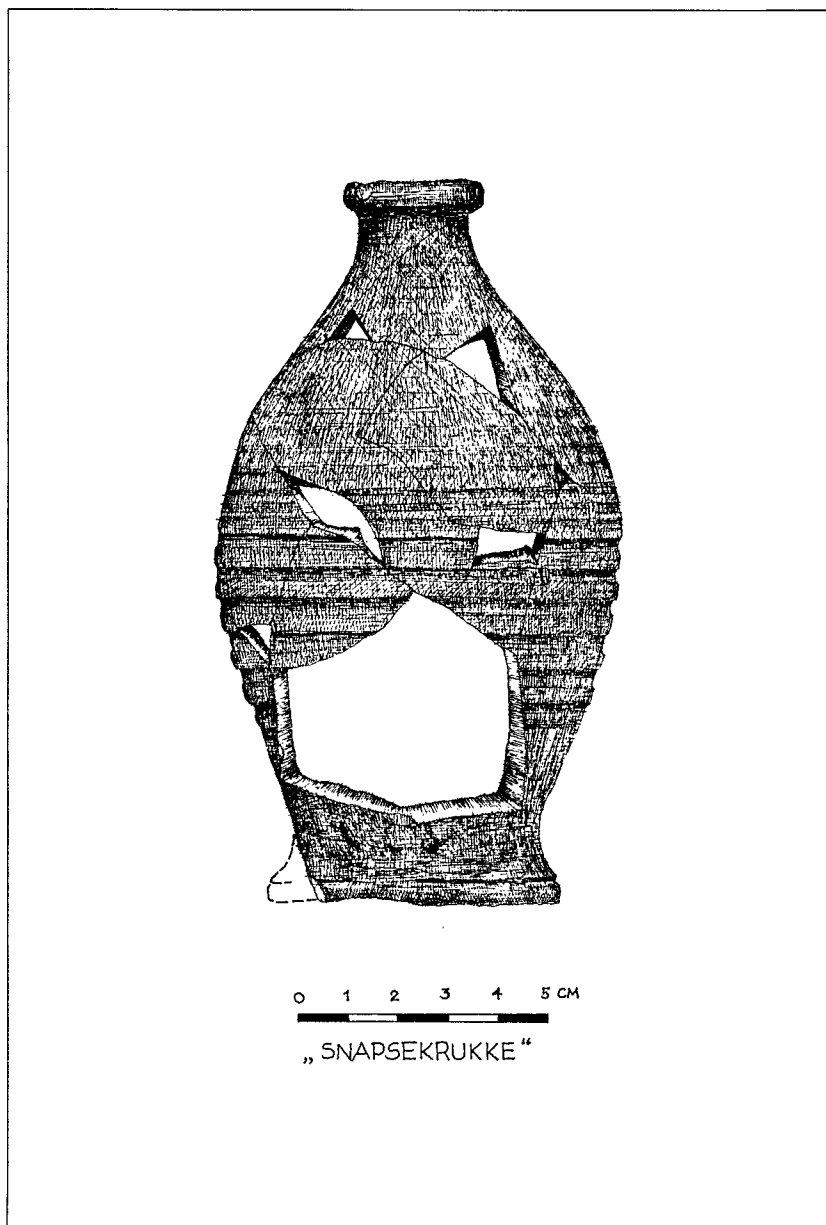

Fig. 15. Snapsekrukke, som muligvis stammer fra Rhinlandet.

Fig. 14. Side 108. Kridtpibetyper fundet i våningshuset. Det eneste de kan fortælle os på nuværende tidspunkt er, at de må være fra 1700-tallets første halvdel, og at nr. 2 muligvis er en engelsk type. Stempelmærkerne har det ikke været mulig at efterspore endnu.

fedtsten blev fundet helt inde ved vægbjælken (fig. 4); et held at den først blev fundet 241 år efter husets nedrivning, for i „Compagnietz Skibs-Articler“ hedder det i 11te cap.:

„om tærning, kort-spil, Tusken og bytten.

1. Alle, som Tærning og Kort eller noget andet til at leege med og forpartere, paa skibene indfører, skulle have forbrudt en Maanets Gage og otte Dage til Vand og Brød udi Jern.
2. Derforuden skulle de der leeger dermed, straffes efter Raadets Sententz, med mindre nogen til Tiids Fordriv af Raadet tilstædes at maa leege.
3. Alt hvis som vindes eller tabes inden Skibsborde, skal være ugyldig, og ingen pligtig det at betale; Er det betalt, da skal det igien gives eller Kortes i deres Maanets Gage, som vundet haver.
4. Iligemaade skal ald Selgen, Kiøben og Tusken være ugyldig og skal ikke holdes, uden det af Raadet confirmeres i synderlighed forbydes strengeligen alt hvis som i saa maader skeer, hvorved Folket om deres Løn og Gage bedrages.“

Kridtpiberne (fig. 14) giver os et praj om, at vi befinder os i 1700-tallets første halvdel. En mængde skår blev samlet og gav som resultat en Rhinlandsk snapsekrukke (fig. 15), som rejste spørgsmålet om antallet af overtrædelser af skibsartiklernes 19de cap.:

„Om drukkenskab.

Om nogen, som tiener Compagniet drikker sig drukken, naar hand er paa Reisen eller inden Skibsborde, skal hand hver gang have forbrudt een Maanets Gage, og de Gemeene derforuden straffes efter Sagens Lejlighed og som det heele Skibs-Raad for got befinder.“

Kanonkugler, blykugler og bøsseflint taler sit eget sprog, dog var det mest hollandske overgreb man frygtede. Et forsøg på at få fodfæste længere oppe på kysten ved en lokalitet, Nipisat, lige syd for Holsteinsborg 1724–25 glippede på grund af streng vinter og hermed manglende forsyningsforbindelser, hvorefter hollænderne brændte bygningerne af, da de ydermere var placerede på den plads hollandske hvalfangerkaptajner plejede at benytte som samlingssted inden hjemreisen, og hvorfra en enorm byttehandel foregik med eskimoerne. Disse nye kolonisationsbestræbelser var et af de eneste desperate forsøg Egede gjorde for at få en dansk-norsk handel i gang på kysten i de første år på Håbets Ø; men Bergenskompagniet havde et stadigt voksende underskud, og Egede dyrkede ivrigt sine alkymistiske interesser ude i det trange våningshus for at „lave penge“ til dækning af udgifterne. Situationen blev katastrofal i 1726, da det ene forsyningskib skruedes ned i storisen, og Bergenskompagniet opløstes. Det følgende år genoprettedes kompagniet under betegnelsen „Det Grønlandske Væsen eller Dessenin“, og det besluttedes, at kolonien skulle

flyttes fra Håbets Ø ind på næsset, der skyder sig ud i Baels Revier (Godthåbsfjordens munding).

Ved opførelsen af den nye koloni benyttede man sig hjemme i København af den lejlighed, der her bød sig, til at deportere forbrydere og løsagtige kvinder til Grønland til hjælp ved arbejdet; og hermed fik kolonisationen, der før havde været båret af frivillige, unægteligt et andet præg. Men Egede kendte også de nye forhold fra sin præstetid i det nordlige Norge, der i Christian d. V's Danske lov var gjort til forvisningssted. Først 30. september 1728 kunne Hans Egede, Giertrud Rask og børnene flytte ind i det nyopførte hus på Nûk, fra deres midlertidige ophold i pakhuset ude på Håbets Ø; men til mandskabet var der endnu intet hus opført, og de måtte overnatte i næsten rådne tæpper under åben himmel iklædt det samme tøj uge efter uge. Inden året var omme, var 28 døde, og da den nye koloni stod færdig i 1729, havde den kostet 35 mand, 6 kvinder og 4 børn livet af en deporteret skare på et halvt hundrede.

Stemningen havde afgjort været en anden 7 år før, da Egede efter en pragtfuld sommer kunne skrive hjem til Bergenskompagniet:

„Om landets og de wildde Menniskers beskaffenhed kand ieg denne gang intet Remarcabel formelde, saa som vj Nyeligen er ankomne og Endnu U-bekiente, wj maa herudj udØerne, for det første Sette worris Boepæl, efter som vj under det faste Land ingen Sicker winter Hafn kunde finde, dog treffet vj der en skjøen Pladz, hvor der nock hafde wærit smuckt og beleiligt at boe, om Havnen ellers hafde wærit sicker for skibet. De wilde Grønlendere komer hver dag om bord hos os, holder sig wenligen til os, hielper os og i blant at bære Træ og Steen til worris bygning.“

Litteratur:

Bobé, Louis: Den grønlandske handels og kolonisations historie indtil 1870. M. o. G. 55,2.

Bobé, Louis: Diplomatarium Groenlandicum 1492–1814. M. o. G. 55,3.

Bobé, Louis: Hans Egede, Grønlands Missionær og Kolonisor. M. o. G. 129,1.

Deichmanske Bibliotek, Oslo, manuskriptsamlingen.

Egede, Hans: Relationer fra Grønland 1721–36, og Det gamle Grønlands nye Perustration eller Naturel-historie etc. 1741. ed. L. Bobé. M. o. G. 54.

Egede, Paul: Efterretninger om Grønland, uddragne af en Journal holden fra 1721–88.

Ostermann, H.: Nordmænd på Grønland I–II, Oslo 1940.

Solberg, O.: Det bergenske handelskompani av 1721 og Grønlands kolonisation. Skriftet utg. av Bergens historiske Forening nr. 23, p. 5, 1917. Bergen.

Sollied og Solberg: Bergenserne på Grønland i det 18. årh. Håbets Koloni, anlegg og besejling 1721–1726. Oslo 1932.

nailisagak.

Igdluerúnerit.

aussame 1969-ime Nationalmuseumip suliagssaisa ilagát Igdluerúnerne Kangerup Nûp kommunianítup avangnúanguane Hans Edegip nunakarferkârisimassá úgtortásavdlugo misigssúsavdlugulo. (áss. 1). aussak misigssornekartut 1727-ime agdlauserissamut – igdlut arfinek mardluk agdlauserinekarsimavdlutik –

sanigdliúkáine igdlukut sisamat sumut atornekarsimanere aulajangersimakánersumik okautiginekarsínáuput (áss. 4): igdlo I inungnit iniginekarsimásaok, ilátigut inuit 50-it najugakarsimavdlutik (inungmut atautsimut 2,5 m² migss.), igdlo II sagfiorfiuvok, igdlo III nerssutausiviusimásaok, igdlo IV-10 kuitut atornekarsimavdlune. igdlo I misigssordluarnekarpoq, Nationalmuseumivdlo neriútigá igdlut sivnere 1971-ime 250-ilivdlune nagdliútorsiornekartínago agssangnekarumártut. igdlo táuna káumatip áipáta kekata ingerdlanerane sananekarsimavok tuaviüssarujugssúsimaneralo takunekarsínauvdlune. sujugdlermik iterssat ímerdlugit nuna manigsarnekarshivavok, tauvalo sagdliligkat kuagssugtútdlo iliorarnekarshiváput (áss. 5) isugutangmigdlo aungmata (áss. 9) sagdliligkanik avdlanik kagdlerkingnekarsimavdlutik. isáriáta silatátungá kuagssugtújuvok iluatungálo ujarkanik kagdligauvdlune; ujarkat sātut sagdliligkat aunikut kánut ilinekarshiváput (áss. 8). ígai ujarausimáput iluatungimíkut sagdliligkanik kuagssugtúmut kikiatanik kagdligkat (áss. 6). kiláva ilátigut orpiviup ameránik kagdlernekarsimavok (áss. 11) ilátigutdlo sagdliligkanik (áss. 7). igdlo II sagfiorfiusimavok (áss. 10) silatániputdlo aumarssuarparujugssuit sagfiortup kissugissarsimassai niuvertokarfingmiut kikiagssáinik, kalekutagssáinik saviminernik, atortugssáinik il. il. sagfiorángame.

agssainerme ássigíngitsorpagssuit navssárinekarput, tamánalo tupátdlautiginekarpoq, tássame igdlut tamarmik 1728-ime ingivternekarput sútdlo atornekarsínaussut tamarmik niuvertokarfigtámut Nûngmut ingerdlánekarvlutik (áss. 13). navssát ilait tainekarsínáuput pujortautit krtimik sanát (áss. 14) ukiut 1700-t agfáine sujugdlerne sanát; kamutigdlip akerdlua, autdlaisit akerdlue autdlaisitdlo serkortautait, táukulo hollandimiunut niuverfingmingnik piniarfingmingnigdlo nunasissunit ingiarkúngitsunut akiútarnermik okalugtuarpup. puiaussap kaujatdlangmik imakarnikup (áss. 15) ajornartorsiúmik uvdlumíkut ilisi-manekardluartumik erkaisípátigut.

niuvertokarfiup kujatáne kitáne kekertat iláne umiarssualik kisartarfik ísimavok (áss. 1), kaersumilo sule takussagssavok pituvfiup 250-ingajangnik nutángíssusigdliup sivnikue mángertornersut. (áss. 12).

ajokersuissoxarfik ukiut arfinex mardluk tamánisimavok, naggatágutdlo Nûngmut nûsimavdlune túngavilerdlugulo niuvertokarfik Nûk.

S. H.